

ČLANCI

Glazba u katehezi

Miroslav Martinjak, Zagreb

(Nastavak)

Što pjevati?

Katehetsku djelatnost ne treba miješati s liturgijskom, jer liturgija je vrhunac prema kojoj sve teži, pa i kateheza. Zato mnogi problemi koji se susreću na području glazbe i liturgije najčešće imaju svoje polazište u lošoj katehetskoj poučenosti na tom području. Stoga, sve promjene glede toga morale bi početi upravo od najmlađih vjeroučenika.

U katehetske tematske jedinice može biti uključena duhovna i sveta liturgijska glazba, a jednim dijelom i svjetovna umjetnička glazba s područja ozbiljne ili lake glazbe, jer ima skladbi vrlo prikladnih za neke tematske jedinice. Tako kateheza ima pred sobom veliki izborni dijapazon, kojeg bi trebalo napraviti i uskladiti s određenim tematskim jedinicama. Također može dobro poslužiti i umjetnička elektronska glazba, koja je vrlo opisna i efektna, a često upotrebljava uz tonove i šumove koji su prema riječima Johna Cagea budućnost glazbe.¹³ Posebno interesantni autori te vrste gotovo meditativne glazbe su: L. Edelkätter (Leben, Meditationsmusik, Exception, The Best of Exception), zatim Jean Michel Jarre i njegov *Equinoxe* i *Musik aus Zeit und Raum*, zatim Keith Jarrett i njegovo djelo *The Köln Concert* i neka djela Jeana Christiana Michela.

Svakako, vjeroučenici koji pripadaju rimokatoličkoj vjeri moraju biti upoznati što čini repertoar svete liturgijske glazbe. Što je to službeno pjevanje rimokatoličke liturgije? Ta formacija trebala bi biti vrlo ozbiljna, dobro osmišljena i nenametljiva i tada se ne bi događalo da neki mladi kršćani ne prepoznaju liturgijsku glazbenu baštinu rimokatoličke Crkve zvanu gregorijansko pjevanje, već misle slušajući neukusno umetanje gregorijanske melodije u neke rock skladbe da je to izvorno, a da dakon oponaša stanovitu grupu ili melodiju kad pjeva "idite u miru" iz XVII. gregorijanske mise. Mislim da treba u sistematski katehetski rad utkati glazbenu, a također i likovnu kulturu katoličke Crkve, jer je posebno gregorijanski glazbeni repertoar svojevrsan i moguće je potpuno ga razumjeti ako ga se promatra najprije kao pjevanu molitvu katoličke Crkve, a tek onda kao glazbu, odnosno pjevanje. Također je neophodno upoznavanje vjeroučenika s narodnom pučkom popijevkom, svetom polifonom i vrlo bogatom orguljskom glazbom raznih stilova i oblika.

Svakako za djecu treba stvarati poseban glazbeni program; nema smisla ni pravoga učinka uporno forsirati da djeca pjevaju neke neprimjerene pučke popijevke; pod neprimjerenim mislim prvenstveno na tekst. Dječjem svijetu treba prilagoditi rječnik, simboliku i sliku, pa zato i nastaju dječje Biblije, dječje knjige. Zašto ne bi postojala i dječja liturgijska i izvan liturgijska glazba. Mislim da u tome i *Institut za crkvenu glazbu* treba biti malo agilniji i inventivniji.

Na našem području objelodanjeno je nekoliko pjesmarica. Jedino je pjesmarica *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* liturgijska, jer je odobrena od službenih crkvenih vlasti, ali za katehetsku primjenu moguće je naći dosta prikladnih popijevki i u drugim neliturgijskim pjesmaricama

Kompetentno povjerenstvo moglo bi izabrati najprikladnije popijevke glede teksta i melodije te ih preporučiti kao duhovne popijevke u određenim katehetskim temama. Također, neke popijevke koje su nastajale u akciji "Zlatne harfe" mogle bi ući u uži izbor za katehetsku, a možda i za liturgijsku primjenu.

Posebnu vrijednost u katehetskom radu mogu imati psalmi, koji su nama kršćanima stavljeni u usta kao neprocjenjiv dar; pjevati psalme znači suočiti se s vjerom i učiti vjeru.¹⁴

Glazba je svakom mladom čovjeku značajna u životu, prvenstveno glazba vremena i njihove mladosti, kao što je danas rock glazba sa svim vrstama i podvrstama. S tom činjenicom se treba suočiti. Mladi se identificiraju sa svojim glazbenim idolima. Mnogi od njih trebaju glazbu kao zabavu, drugima je potrebna za razbijanje tišine, boje se tišine i susreta sa vlastitim "ja"; nekima pak daje snagu za život, drugi je koriste kao neku vrstu droge ili opiuma.

Doista, postoji samo dobra i loša glazba. I u rock glazbi ima dobrih skladbi. To je prvenstveno plesna glazba, ples pak kao vrsta igre je značajan u životu svakoga mladog čovjeka. Danas se sve više govori o religioznom plesu. U nekim zapadnim zemljama počinje se govoriti i o liturgijskom plesu, jer se čuju prigovori da je sama liturgija previše statička i neprimjerena suvremenom čovjeku. Tu se ne misli na ples u nekom klasičnom smislu, već na neke određene geste, slične plesu ili nekoj vrsti gestikulacije.

Katolička Crkva živi u našem vremenu i nije imuna od svega što se događa. Ona mora oslušivati vrijeme i znakove vremena i oduvijek je bila svjesna da glazbena umjetnost može biti od goleme važnosti za rast vjere, vjerskog duha i vjerske kulture, a može biti i velikom zaprekom u svemu tome. Padaju mi na um riječi njemačkog isusovca koji govori o Luterovom pokretu. On ističe: "Luterovi napjevi 'ubili' su više duša nego svi njegovi spisi i govori".¹⁵ Spomenuti isusovac želi naglasiti moć Luterove glazbene reforme, koja je brojne privukla u njegov pokret.

Crkva se ne može odreći svoga vremena već želi propovijedati Evanđelje kao radosnu vijest i u svijetu

rocka, danca, rapa i drugih stilova europske i anglo-američke glazbe. Potrebna je određena prilagodba Crkve. Međutim, važno je naglasiti da dostojanstvo liturgijske glazbe treba čuvati svim silama i u tom smislu može puno pomoći katehetika kao odgojna znanost. Liturgijska glazba mora biti u službi molitve što nadalje znači da mora biti pjevana molitva katoličke Crkve ili kako su naglašavali cecilijanci "fides ex auditu".

Drugačije se molilo i pjevalo u doba Grgura Velikog, drugačije u doba Renesanse, a drugačije u XIX. i XX. st. i to ne može nitko osporavati. Stil moljenja mora odgovarati današnjem čovjeku, njegovom svijetu i intelektualnom doseg. Stoga, taj čovjek mora biti svjestan da ako moli molitvu Srednjeg vijeka moli je zbog njevojanja crkvene baštine i tom molitvom želi naučiti moliti suvremenim jezikom. Slično je ako pjevamo gregorijansku melodiju, pjevamo je prvenstveno zbog njevojanja stare crkvene baštine, koja je poticala pobožnost Srednjeg vijeka. Ne pjevamo je zato što je ona najidealnija melodija ili popijevka za današnjeg čovjeka. Međutim, treba biti svjestan da se od prošlosti može doista puno naučiti i takva iskustva mogu dobro poslužiti za oblikovanje suvremene duhovne i liturgijske glazbe i glazbenog izričaja.

U naše vrijeme treba biti oprezan i upozoravati u katehetskima susretima s mladima opasnost od vrste glazbe, koja se zloupotrebljava u razne zavodničke svrhe. Pače, u poznatim satanističkim pokretima, njihovi se promicatelji ne ustručavaju davati i biblijska imena svojim skupinama, kao primjerice: skupina Creator (Stvoritelj) i njihova obljubljena pjesma "Pleasure to Kill" (Radost ubijanja). Na scenama se križ okrene naglavce, a sa strane dominiraju brojevi 666 i koketira se s drugim okultnim simbolima.¹⁶

U toj šumi rock glazbe nije teško prepoznati što je obični ekshibicionizam, zabava i tome slično, a što je obmana, zavodjenje i rujanje kršćanskim istinama i vrednotama i ne samo kršćanskim već opće humanim vrednotama.

Nad tim pojavama treba bdjeti, o njima pisati i upozoravati mlade, jer se čini da smo na najboljem putu da ovi naši prostori postanu vrlo pogodni za sva ta zavodjenja i obmanjivanja mladih. Kateheza kao vrlo važna vjersko-odgojna disciplina mora imati svoju ulogu i zadaću. Ona mora pružiti mladim ljudima uz strogu katehetsku tematiku i određenu informaciju o glazbenoj kulturi katoličke Crkve koja je prema riječima konstitucije *Sacrosanctum Concilium* "blago neprocjenjive vrijednosti".¹⁷

Zato bi organizirana primjena glazbe u katehezi mogla doista biti na obostranu korist, tj., pomoći katehezi u što djelotvornijem katehetskome radu i koristiti promicanju crkvene glazbene umjetnosti kao istinske kulture ljudskoga i kršćanskoga duha.

Bilješke:

1. FAJDETIĆ, V., *Pogledi na glazbu u Augustinovu djelu Is-povijesti*, u: *Sv. Cecilija*, 39 (1969) 2, str. 54-57.
2. "Govorite jedni drugima u psalmima, hvalospjevima i nadahnutim pjesmama! Pjevajte Gospodinu u svom srcu i slavite ga" (Ef 5, 19).
3. Takvo shvaćanje glazbe dijelom je istaknuto u suvremenom pokretu *New Age*.
4. Mt 26, 30
5. Ef 5, 19
6. AUGUSTIN, *Sermo*, 33, I, PL 38, col. 207 (Pjevati može onaj tko ljubi)
7. KLEMENT ALEKSANDRIJSKI, *Paedagogus*, lib. 2,4, PG 8, col 443. (Naš instrument kojim slavimo Boga su riječi, a ne instrumenti kao psaltir, tuba, timpani i tibija koje upotrebljavaju oni (narodi) koji se spramaju za rat).
8. *Sacrosanctum Concilium*, t. 112.
9. 1 Sam 16, 23
10. Usp. FRATTALONE, R., Glazba i pjesma, u: PRANIĆ, M., (priredio) *Religijsko-pedagoško katehetski leksikon*, Katehetski Salezijanski centar, Zagreb, 1991, str. 201-204.
11. Izl 15, 20-21; "Tada Aronova sestra i proročica Mirjam, uze bubanj u ruku. sve žene pridruže joj se s bubnjevima u ruci plešući. Mirjam je začinjala pjesmu: zapjevajte Jahvi jer se slavom proslavio! Konja s konjanikom u more je survao."
12. Više od riječi kaže jedna popijevka
13. Usp. MAJER-BOBETKO, S., *Osnove glazbene kulture*, Zagreb, 1991, str. 4.
14. Usp. SEUFFERT, J., Bring dem Herrn als Opfer dein Lob- Anmerkungen zum Singen im Gottesdienst, u: *Lebendiges Zeugnis* 43(1988) 2.
15. DELLA CORTE, A., PANNAIN, G., *Storia della musica*, Torino, 1964, vol. 1, str. 325.
16. Preporučam pročitati članak: BOSOLDA, BERNHARDA, Himmelsklänge-Teufelszauber Hölle, Tod und Teufel in der Rockmusik u: *Katechetische Blätter* 3/92, str. 188-196.
17. *Sacrosanctum Concilium*, t. 112.

(Svršetak)

Svim cijenjenim pretplatnicima,
suradnicima
i dobročiniteljima
SRETAN I BLAGOSLOVLJEN USKRS
žele
UPRAVA I UREDNIŠTVO